

Llevant

Centro Literario

Seminario

Palma

Quinzenari portaveu de l'Assoeiació "Minerva,"-Defensor dels interessos morals i materials d'Artá i sa Comarea

Redacció i Administració Quatre Cantons, 3 * ARTÁ	Dels treballs publicats ne son responsables els autors NO'S TORNEN ELS ORIGINALS	PREUS ESPANYA. } Trimestre. . . 0'50 Ptas. } Any. . . . . 2'00 » ESTRANGER . . . . . Doble. la bastreta	Se paga a la bastreta
Any I	Artá (Mallorca) 21 de Abril de 1917	Núm. 9	

Aquí no's fa res.....

A qualsevol població aneu per sebre com pensa d'ella cada un de sos habitants no heu de fer mes que dir: *Axi mateix teniu un bon poble!* I en la manera de contestar an aqueixa exclamació podreu conèixer fonament l'idiosincracia d'aquella població. En trobareu que vegent-vos encantats en la bellesa del poble vos ne retreuran totes ses glories, vos contarán fil per randa soç mes petits detalls històrics, anécdotes allà socceides o que les s'atribuixen, monuments dignes de menció i a voltes fins vos retreuran els defectes dels pobles vesins per fer apareixer el seu mes gran, més hermós i mes il·lustrat.

Altres n'hi haurá que, se limitarán a fer; *Si, es un bon poble!*; lo qual equival a demostrar-vos qu'están satisfets de viure allà, que no senten enveja per cap altra tot i vegent clar que no's el seu el que mes se distingeix.

Peró també en trobareu que serán prontes en contestar-vos: *Sí, tots els qui venen de fora heu troben, però ¡sabeu si hi vivien un quant temps!* Aquí no's fa res, es un poble mort, viure aquí es com qui viure en un desert; no sé con els qui son joves s'hi aturen.

Per desgracia nostra, els artanencs en la major part perteneixem an aquesta darrera agrupació; entre'ls qui mal miren tot lo seu i vos retreuen sempre els defectes propis i les glories des demés.

Aquí sentim a dir sempre.. qu'els *gabellins* son emprenedors, comerciants, actius... qu'els *servirins* son econòmics, fenés, esplendits... qu'els *manacorins* son amics de casseva, alabadors de lo propi... qu'els poblers son rics, els inquers industriosos els felanitxers esbelts, etc etc. i en canvi que noltros som uns ignorants, malfenés, que som, en una paraula, el poble mes desdixat de la terra.

¿Es veritat això o som noltros que tenim aquesta manera de mirar lo propi? Jo crec qu'es això darrer. Idó per qué no canviar aquest caire en que miram al nostre poble? Es bo que vejem els nostros defectes, però això no ha de servir per abandonar-nos i deixar-los que cresquin ni engrandir-los an els uis dels externs, sinó per posar-hi remei en lo possible i extirpar-los de rel, que tot está en la nostra ma.

¿Qu'això es un poble mort? ¿Quants de pobles trobareu dins la nostra Illa, per l'estil d'aquest, que no tenen els elements de cultura, i d'economia amb que Artá conta!

Amb vida mes o manco polent tenim aquí una Caixa Rural, un Sindicat agricola, una entitat de cultura, altres de diversió. Societats obres, dues cooperatives, dues societats de socors mutus locals i una partida d'externes. Orfeo, dues bandes de música, dos teatros i prensa local. ¿Quins altres pobles del seu rango contenen amb tants d'elements?

¿Quins altres tenen tres temples tan suntuo-

sos i tan garrits, amb tantes associacions religioses i tantes i tan solemnes funcions pagades amb les deixes dels nostros antepassats? ¿Aont trobareu, en pobles de la talla d'Artá, en quant a ensenyansa quatre escoles nacionals elementals, dos col·legis privats d'ampliació de 1.ª ensenyansa, dos col·legis privats de nines i un de nins, ademés de dos de párvuls?

I en quant a la bellesa de la població, en a quina altre hi trobareu tant esbelts i nobles casals com en aquesta vila s'aixequen i l'embelleixen, i la netedat de sos carrés, en tots els quals heu tenim aceres, quant son varies les Ciutats mallorquines que no'n tenen mes qu'en els carrés centrals? Quin altra poble es tant ric d'aigo com Artá i conta amb tants de grifons repartits profusament per sos carrés i places?

En quant an el treball, si be és ve que mos falten industries, está molt desenvolupat el treball agricola; o si no, qui no sap els centenars de mils de pessetes qu'entren a la nostra vila per venta de porcs grassos i de ses cuites d'amelles, oli i figues seques?

Quin poble, en fi, de la nostra categoria ha pogut fer l'esfors qu'ha fet el nostro, quant l'han cridat a contribuir amb sos estalvis a acaramullar la cantitat d'uns quants millons de pessetes pel ferrocarril en construcció?

No hu pot dir nigú que a *Artá no's fassi res, qu'això sigui un poble mort*. Els qui tal diguin si si son Artanencs poden ser desmentits en redó i tractats de poc patriotes.

Lo únic que porem dir es qu'el caràcter artanenc es un poc refractari de ses innovacions, no es arriscat, a pesar be les coses abans de fer-les, amb una paraula, que li agrada anar cop segur. I això, es molt discutible de si es defecte o virtut, o si te un poc de tot.

En resúm, es cert i segur qu'iniciativa privada no'n falta; qu'aquí s'en projecten i s'en comensen moltes, es ben ver. Que moltes de les obres comensades o projectades moren primarenques perque les falta la saba de l'esfors unificat de tots, es també una veritat. Que moltes iniciatives se perden perque ets eters criticadors amb ses injustes propagandes desvien l'opinió pública i fan que la gent les repiga amb fredor es també indiscutible.

Quin remei heu cap, idó en tot això?

Que les persones qui poden al veure una iniciativa, al sentir exposar un projecte, examinin be si son de resultats positius i beneficiosos per la població i en aquest cas les apoïn i les prestin tot el calor necessari perque prosperin, i per altre cap, qu'els criticadors d'ofici se guardin la llengua dins sa boca i no fassen refredar s'entusiasme dels de des, mustiant aixi, o matant de rel plantes qu'amb el temps poden dar fruits profitosos.

Lo de la Processó des Combregars

Ha tengut tanta resonancia aqueix ditxós assumto que mos veim obligats a parlar-ne amb mes extensió de lo que feiem contes. Però sempre imparcials, trobam qu' es precis no limitar-nos a parlar des fet en si, sino que creim necessari parlar dels antecedents.

De fa algun temps en aquesta part existeix cert apassionament entre les dues bandes de música de la població i entre ses persones a elles acostades.

Axó ha donat lloc ja a diferents incidents malagradosos com lo que socceí l'any passat per la Setmana Santa i después per Sant Salvador, amb lo qual el Sr. Rector se vegé casí obligat a posar-les de torn per les processons parroquial i cridar an cada una a sa que li pertocás.

Així, aquest any passat per sa *Processó des combregars* tocá a sa que dirigeix mestre Pep Rodriguez el qual tengué que demanar permis an el batle d'allavonces D. Guillem Tous, i denegat, hagué d'acudir an el Governador. Enguany per torn tocava a la que dirigeix D. Antoni Gili, la qual no va anar a ses processons de Setmana Santa perque no s'avangueren en la fórmula votada per la Comissió qu' expressament l'Ajuntament votá.

Haguent-hi certa tirantés entre els elements partidaris de la citada banda i els mes acostats a la primera Autoritat Civil, comensá a discutir-se ja de bon hora durant les festes de Pasco, si era o no precis demanar permis a s'Autoritat per assistir a sa *Processó des combregars*, arribant a encender-se els animos apassionats fins an es punt de deixar-se dir que s'hi aniria *tant si es batle volia com no*, i fins mesclant-hi expressions no del tot decoroses.

Davant aquestes coses, el batle se limitá a esperar durant la vigilia a que li anassen a demanar el corresponent permis per sortir i a vista de que era molt tart i ningú s'hi havia acostat, doná orde an els seus Agents de que al ondemá aturassen la banda de música si sortia tocant sense autorisació seva.

La segona festa al dematí, la banda citada se posá en camí de la Parroquia i els Agents de s'Autoritat les sorprengueren en mitj del carré intimant-los que s'aturassen de tocar i se retirassen.

Deixaren de tocar però seguiren ordenats fins a n'es Mirador de la Parroquia. Allá de nou reberen l'avis dels Agents, de que no sortissen tocant sense permis, y no essent escoltats p'el director, aquells se dirigiren a la Sacristia a contar lo que passava an el Sr Rector i li demanaren si aqueixa banda tenia permis per sortir.

La *Processó* s'ordená i al sortir al Nostre Amó rompé la banda en la *Marcha Real* i seguí tocant altres marxes incorporada ja a la processó.

El batle, vegent burlada la seva Autoritat, i desobeït el seu manament, no'n taiá mes, s'en aná a cercar sa Guardia Civil i ses insignies, i al moment de trobar sa processó ja davés Santa Catalina, quant el Bon Jesús sortia de casa d'un malalt, la banda rompé a tocar i tot d'una el batle doná orde a la guardia civil de detenir al Director D. Antoni Gili i que fos conduït a la Sala, com aixi se fé. Es músics quedaven indecisos, de si havien de seguir envant o no, i el seu director les feu senya de que abandonassen la processó i el seguissen a ell, i aixi heu feren. Com es natural, tots els circumstants quedaren escandalisats per aquest fet, ja que no coneguent els antecedents, donava lloc a sospitar qu' el batle hagués comés aqueix acte d'irreverencia a Jesús Sacramentat mogut per idies de partit. Aixi es que al acabar la processó, brollaven arreu veus de protesta i aquesta arribá a pen-

dre forma pública. El Sr. Rector, demanà hora al batle per rebre-lo a ell i al clero parroquial a fi de formular davant ell la mes enèrgica protesta per aquell acte; mes el batle s'adavantà, anà a cas Rector i li expressà els movils qu' el dugueren a obrar així, i fe protestes de reverència a Deu per lo qual el clero desistí de protestar.

Per altre banda a la Caixa Rural, invitats per son President D. Antoni Blanes s'hi havien reunits, el del Circol d'Obrers Catòlics, el del Sindicat Agrícola, Adoració nocturna i Associació de Terciars i determinaren acudir a la Sala, per protestar colectivament i com a tals, de la irreverència comesa. Mes no hagué hi el batle a la Sala acordaren fer-ho per escrit amb ofici que firmaren tots els ja citats i ademés el President de la «Federación Obrera Artanense» ofici del qual copiam aquestas paraules qu' en son sa substancia: «Los abajo firmados . . . . protestan de haber mandado retirar la música por su orden durante el curso de la procesión del Santísimo, por si ello pudiera entenderse un público desacato a Jesús Sacramentado.» El subrayat es nostro.

Es batle contestà a cada un dels firmats amb oficis iguals i perque es un document qui aclareix tot el cas el volem copiar sencer. Vetlotaqui: «En contestación a su protesta que colectivamente hace con otros presidentes de sociedades de esta villa, por haber hecho retirar la banda de música del curso de la procesión del Santísimo por si ello pudiera parecer un público desacato a Jesús Sacramentado, debo manifestarle que en el hecho no hubo la menor intención de inferir agravio a la religión Católica que tanto como Autoridad como personalmente rindo culto como el más ferviente feligrés, sino a castigar la quimérica intención que viene persiguiendo su director D. Antonio Gili Sureda en dejar burlado el principio de Autoridad, como es público y notorio, pues en el día de hechos ya había sido previamente avisado por los Agentes de Autoridad de esta Alcaldía que no saliese a tocar por la calle sin mi permiso y ante el empeño de dicho Sr. de buscar subterfugios de exprofeso para menospreciar el principio de Autoridad me veo obligado a proceder con la energía del caso. Sirva, pues, esta de la más cumplida satisfacción por la duda que en el hecho pudiera haber y estar seguro de mi sincera y leal manifestación.—Dios g.º a V. m.º a.º Artá 10 Abril de 1917, Esteban Espinosa.—Rubricado.

Aquestes manifestacions del Sr. Batle, calmaren l' estat d'ánim dels Presidents els quals replicaren amb un altre ofici felicitant-lo per haver volgut sostenir el principi d' Autoritat, lamentat però que se hagués hagut d'escuir un moment tant solemne e imponent com es el de dur a Jesús Sacramentat en processó p' els carrés, i realment creim noltros que millor hauria estat prevenir-ho i si acàs aturar-la abans de la processó.

Com a cástic, al Director de la banda li fou imposada una multa de 25 pesetes i privats de sortir tocant ni ensaïar sense el corresponent permís.

Aquest es el fet crú i net. Els comentaris que cada hù les fassi així com vulga, a pesar de que ja s'en han fets prou aquest dies y de tot color.

FIDEL.

De Urbanisació

A cada moment se presenta an el nostre poble afanyós d'engrandir-se, es problema de establir terres de ses qui están aprop de la vila, per fer-hi els edificis necessaris per encobair ses families amb que cada dia augmenta sa nostra població. En aquest establiment, diguemli *axemplament*, qui de manera tant directa afecta al municipi, l'Ajuntament e-hi té intervenció, perque es ell el qui ha de vetllar per ses comunicacions i embelliment des poble i per sa salut dels seus habitants.

No mos cap dupte de ses bones intencions de ses persones qui han integrat es nostro *Concey* en lo que va de sigle, i qu'estaven animats pels mes bons desitjos, pero, hem de confessar, que ses darreres obres d'urbanisació, no han donat es resultat ane que era mareixedor es nostro poble.

Quant no han quedat perjudicats els veinats per efecte de ses rasants, e-hi ha quedat es poble, sino tots d'una vegada, i aixó ha succeït per falta de previsió; s'ha tengut mes en conte, lo secundari, que lo principal, lo de demà, lo definitiu, com succeïx aquí amb tanta frecuencia.

Sa falta d'un pla general, fet amb seny, persona tècnica, conexedora des modo d'esser des poble, de sa seva tradició i de sa seva ànima, com diu tan bé en M. Ferra, pla que sigui posat a sa práctica per altres persones que l'interpretin i cuidin, sirà la causa de que ses generacions futures, criticarán sa nostra obra s'inignarán davant el poc gust de la generació actual.

De tot-hom es sabut el mal resultat de l'urbanisació de Na Periconà; sense rasants i casi sense tenir els carrers senyats, se feren ses cases i quant s'Ajuntament se resolgué a arretgiar els carrers, unes quedaren altes i altres enfonsades, amb greu perjui pels veinats, perjui material y moltes vegades per sa salut posada en perill per s'haumitat, que tant s'escorra dins ses cases baixes.

A Na Pati succeïx una cosa igual o pitjor, s'ha construït seguint els desnivells des terreno, i, una, de dues, o els carrers (que no están arreglats) s'hauran de subjectar a les rasants de les cases, o aquestes s'acomodarán an aquells, els quals aniran a capritxo de lo comissió que hagi de dur a cap l'arretglo i com tantes vegades succeïx que el bé particular sobre puja al bé colecciu, consecuencia de l'ignorancia del dever, qui sab, les questions que se mourán quant s'intenti aquell arreglo, sobre tot si ses persones encarregades de dur-lo a cap no tenen la idealitat i mires d'harmonia i ben estar, tan necessaries an els qui retgeixen els destins dels pobles.

A Na Caragol passarà una cosa semblant, el pla està fet i aprovat amb carrers de sis metros d'ampla; ¡Carrers de sis metros d'ampla! Sencillament, les trobam estrets; no son ni de molt els carrers ideals; aquests servexen per facilitar ses comunicacions, les quals tenen una finalitat útil per sa vida; servexen per esplaïar an els qui gusten de s'hermosura del poble; son per els malalts que necessiten aire mes pur que el de ses habitacions, en general tant defectuoses, tant pobres d'ubertures, i cap d'aquestes coses sa consegueix amb una examplitud de sis metros; an els temps moderns d'aixó'n diu n carrerons, i de carrerons a Artá en tenim de sobres.

I a n'es Cos que succeïrà?

Es hora que se fassi es pla d'aixamplament d'Artá, que s'encarregui a persona que estudiï el nostro modo d'esser, que s'acabi d'una vegada el fer venir l'arquitecte provincial per senyar un carrer. No ha d'esser un carrer i un altre, i si importa plases i carrers que an aquestes confrontin, embellides per l'idealitat des poble.

Es necessari que l'Ajuntament dirigisca i també que els dirigits ajudin, dexant de banda les mires particulars; es poble es lo primer, pero obligant a l'Ajuntament a que digui cla, quina ha d'esser sa tirada i quina sa rasant, per porer an el seu dia exigir responsabilitats.

Ara qui amb la construcció del ferrocarril, es nostro poble tindrà més facilidats per esser visitat i donat que, ja, per les seves belleses naturals es visita forsada dels turistes de per tot el mon, es convenient que se fassin aquells estudis. I una altre cosa, prest se compliran els centenaris de la mort de persones fiys d'Artá merexedors de que perpetuem en pedra la seva memoria i aquest homenatge no els-ho podrem tributar, si no tenim un lloc apropiat, un lloc que sigui digne de servir-los.

LL. G.

Llevant i Mitjorn

Contam de més de doscents anys enrera. En Massanet (es creu qu'era Josep) vengut d'Artá, s'establí a *Ses Coves des Rostot* de Binigaus des Mitjorn-gran. Era d'ofici calciner, i sa cal de Massanet prest va esser coneguda com sa millora de Menorca. Ses Coves des Rostot son tres, una an es costat de s'altra. Sa d'en mitj li servia de casa. Avui está convertida en aljub. Pero som molts els que l'havem coneguda amb es portal en caire, i amb ses parets emblancades, com ses d'una casa de ver. A sa de l'esquerra ehi tenien sa cuina, i a sa de la dreita (qu'avui es un boer) es depòsit o magatzem de sa cal.

Sembla qu'un fill des primer Massanet va fer una caseta an es Mastai, partió de Binigaus i un nét o rebeinét n'edificà una an es carrer d'en Salas, quant se van començar a fer cases al voltant de la naixent esglesieta de Sant Cristófol des Mitjorn-Gran.

I els Massanets, homos de feina, calsiners o paredors de paret seca, han viscut an es Mitjorn-Gran fins s'altra dia, qu'en Pep Massanet, per haver-se casat amb una ciutadellenca, s'establí a Ciuradella. Quedà aquí sa germana, na Paula, i sa familia, i familia de dues germanes més. A mitjan centuria passada dos Massanets, amb ses families corresponents, emigraren a Alger.

En Pep Massanet, que viu a Ciuradella, té un fill psceador. ¡Ses vegades que per mor des mal temps, haurà tengut que pendre redós a la costa d'Artá... Que l'haurà rebut tota amorosida, com la bona mare reb i agombola a son filllet qui, després de llarga ausencia, torna de llunyanes terres... o de terres properes.

¡L'amor de la terra...!—que diria en Juan Estelrich.

FRANCESCH D'ALBRANCA

Autumnal

A n'En Cases i Ros

Plaume a la tardor trescar el solitari bosc. Els camins s'estenen infinits plens de fulles secas, es gélida l'aigua que brolla de la fontanella i un vent fredolec passa giscant entre els arbres. Als peus del bosc s'esten la ciutat grisa, i el llac tranquil dorm dins una boirina blanca.

Donem, amic, el front núu al fret oratge que fereix la nostra cara com dalla esmolada. Revivém, a la tardor, desitjos fondos de gloria eterna i cerquem de bell nou l'esfors per la lluyta.

Mira, l'arbre desfullat mostra nu el superb brançatje com l'ossada gegantina de nostra dèria. El temps insegur al treball convida. Tornem al pacient estudi, mentres creixen les fonts i l'hivern aspre i nevat s'entrega.

Darrera las montanyes qu' entre la boira, s'endevinen, la Mar Nostra besa amorosa les arenas de la patria. Dins ella, el desitx de sebrer no hi té arreus fondos, portemhi de terra estranya saba novella que despertí energia i forsa, anhels de lluita que trenquin la pau d' els esperits.

Blava es la mar que l'engronsa, com l'ilusió de pau que la nodreix. Hora es ja de rompre l'encant, es ben hora ja d'inquietar els esperits, mostrant-los l'ideal que fulgura dins un fons vermell de sang i foc.

Profetes solitaris mostraren al jovent el feixuc camí. Seguimlo i donem a sa vellesa el suspirat conhort.

El Cos es obert; despullem nostre còs de la vesta cómoda i núus nostres peus corrin sobre la terra rotja sembrada d'eritjas. Difícil es l'empresa, pero la joia es preuada. Pot-ser, sortat nostre humil exemple despertará la dormida forsa del desitjat heroe. Ferm, sempre, al nostre devant, tinguem el ferm pensament del deure per la patria.

El vent deixa en nostra cara la blava emprenta de sa besada i balbes son nostres mans de fret. La nit comensa a posar entre els arbresombres plenes de misteri. Tomba la pluja. Baixem a la ciutat qu'encón ja ses alimares.

J. SUREDA BLANES.

Zürich, 1917.

La Primavera

La Primavera—ja es arribada
l'hivern s'allunya—amb sa tristor,
la neu ja's fuita—de les muntanyes
tot es alegre—tot delitós.

Els camps s'embaumen—de dolsa flaire
cubreix la terra—tendre verdor
els abres treuen—novells fullatges
els nuvois prenen—més bells colors.

Dematinada—les flors sonriuen
quant l'auba besa—son tendre front,
i enamorades—les papellones
volatgen sempre—p'el seu entorn.

Les aus reflen—dolces aubades
penjant als abres—sos nius d'amor;
i amb ses canturies—sonriu la terra
cubrint de molsa—son front hermós.

Quant l'oreig besa—ses tendres fulles
els arbres formen—suau remor;
les aigues corren—amb lleugeresa
fent son murmuri—dolsa cansó.

Al horabaixa—tot s'asserena
i el cel se torna—d'un blau verdós
quant magestàtic—el sol s'amaga
tenyint els núvois—de vermellor.

Tota calmosa—la nit arriba
els aucells dormen—reposa tot;
en el cel surten—millons d'estrelles
qu'un teixit formen—marevellós,

Mes delitosos—al sortir l'auba
els aucells canten—noves cansóns
les flors se mostren—més aixerides
l'embat escampa—fines olors.

Oh primavera—qu'ets d'agradosa!
amb ta venguda—s'alegra tot;
i a ta presencia—fruit me sembla
de les delicies—que tant anyor.

Amb ta arribada—mon cor somia
l'hermosa Patria—dels meus amors
ont es eterna—la Primavera
sens l'hivernada—ni la tardor».

J. P.

Artá i Abril.

Periòdics de camvi

Han visitat la nostra Redacció *Baleares* que se publica a Buenos-Aires i *El Mallorquin* que veu la llum allà mateix. Queda establert gustosament el camvi.

De Mallorca mateix, mos son enviats, el nou periòdic il·lustrat *Baleares* que tant briosamente se presenta, *Juventina* qui fa olor de pólvora, i *El Mensajero del Círculo de Obreros Católicos de Sta. Catalina*.

També hem rebut *Pedagogia Social* que s'edita a Barcelona.

Per ara amb tots establiment camvi.

Avis

als lectors d' Amèrica

Com enviam molts exemplars al estranger i tot-hom sap els gastos grossos que representa s'enviar-los suplicam an els qui essent a fora les rebiguen i vulguin ser suscriptors, que mos donin avis, pesque sino deixarem d'enviarlos-ho, ja que 'ls gastos grossos fets en va, poden restar vida a la nostra publicació.

Ajuntament

Secció ordinària en segona convocatòria del dia 10.

En aquesta sessió s'acordà:

Pagar el lloguer des local que ocupen els caballs sementats de s'Estat.

Abonar 12 pesetas des capitol d'imprevists an es saladó, per haver conduït una detenguda a disposició des Governador.

Que els peons caminers arretglin els camins vesinals amb ajuda de sa prestasió personal.

Sesió ordinària en segona convocatòria de dia 17.

S'acordà emblanquinar el Corté de sa Guardia Civil.

Continuar a sa llista des pobres a n'En Ferrer Escenyells (a) Salat.

Arretglar sa cantina de Na Caragol amb la fi de donar sa surtida a ses aigos sobrants.

Crónica

De p'el mon

—Per iniciativa del Museu Social de Barcelona, se celebrarà, aquesta primavera, en dita capital, una Exposició i un Congrés des trebal a domicili. Se discutirà coma tema únic, la conveniència d'una llei espanyola que establis jornals mínims en les indústries a domicili, i en cas afirmatiu, estudi de les principals basses, que haurien d'informar aquesta llei.

Aquí tenim dues indústries, no molt desenvolupada una d'elles i s'altre de bastanta anomenada com es sa des brodat, la qual segons tenim entès, està molt explotada pels exportadors de Ciutat, per això esperam veure els resultats d'aquest Congrés, que tal vegada sirán de profit per el nostre poble.

—Hem llegit a *La Veu de Mallorca* del 12 un molt ben raonat, article del culte escriptor En Juan Estel rich titulat «El nostre mallorquinisme» pel recomanar a tots els qui tenen afany de vida plena i volen fugir de dins sa sacra que mos imposa el centralisme, i sobre tot an aquells qui se tanquen voluntariament dins cert localisme xorc i mancat d'idealitat.

—Dia 15 del corrent a s'acte d'inauguració del «Centro Maurista Instructivo» del districte des Congrés a Madrid, el senyor Maura va fer un discurs, en el qual posà de manifest la gravetat del moment actual, la necessitat de part de tots els espanyols d'un gran afecte a sa Patria i sa fé que té amb la victòria dels seus ideals.

—A S. Sebastián, en Cambó ha donat una conferència en el teatre de Belles Arts, amb la fi de extrepar ses relacions entre els nacionalistes vascos i els catalans, fent propaganda dels ideals que han de salvar Espanya, atacant el centralisme i el govern, el qual poguent, en les circumstancies actuals fer tant de bé a sa Nació, està aficat dins una passivitat intolerable.

De Ganostra

—El Sr. Rector D. Gabriel Muntaner mos comunica haverse suspes per temps indefinit el mitin contra la blasfèmia qu'aquí havia de tenir lloc el dia 22 del actual.

—Dia 6 va esser detenguda per ordre des Governador una joveneta estèrta de 14 anys, que feia dies se passejava per nostra vila.

—Dia 10 al mitx dia dins sa sala de Juntes de sa Companyia dels Ferrocarrils de Mallorca, se celebrà sa subasta per contractar ses obres d'explanació, fàbrica i accessoris, de sa segona secció des ferrocarril de Manacor a Artá, es tros comprés dins es terme S. Carrió, llogaret des municipi de St. Llorens des Cardessar.

Va presidir s'acte es director gerent D. Guillem Moragues, i estaven presents D. Sebastià Feliu director substitut, el secretari D. Rafel Blanes i s'enginyer de sa línia en construcció D. J. Cerdó.

Se presentaren alguns plecs i la subasta se va adjudicar an el qui millor e-hi digué que va resulta esser es nostre amic En Juan Ferrer i Ginart (a) Sacristá.

—Dia 11 a la seva casa de Ciutat va esser viaticat el ric propietari D. Antoni Blanes Massanet, el qual fa temps que sufrex greu malaltia i segons ses darreres notícies seguex pitjorant per moments; pregam a Deu Nostre Senyor, perque li assistesqui per sa part que sigui mes convenient per sa salvació de sa seua ànima.

—Dia 13 arribá de Ciutat sa família de D. Pere Morell i Oleza, per passar una temporada en noltros.

—Dia 15 sortiren per Barcelona despres de passar las festes amb companyia de sa família, els esposos Galiano acompanyats de sa jermana, la distingida senyoreta Margalida Blanes i Blanes.

—El número de sa passada setmana del setmanari «Soller» publica un article encomiastic de la persona del nostre Director; es nostre gust hauria estat, reproduir-lo en aquestes columnes, però, mos ho impededex sa terminant prohibició del interessat.

—Per fi, aquella rateta que diguerem havia fet matxper S. Catiu i S. Maganet ha caiguda dins sa ratera; se tracta d'un aliotet de 13 anys, pobre de cos i d'esperit.

—Es temps durant aquesta quinzena ha estat profitós per sa nostra agricultura; ha fet un parey de saons i un bon sol, que sembla mos han de dur una bona anyada; Deu ho fassi, qui pot.

Vida social

Minerva

Va quedar temporalment suspesa, per causes imprevistes la Vetlada literaria musical qu' havia de celebrar aqueixa entitat el dia de Pasco.

Si no ehi ha contratemps se ferá el dia de l' Ascensió.

**

Com a primera de la serie que te projectades per aquesta primavera i próxim estiu, aqueixa Societat va fer el dia del Angel una excursió a *Cala Ratjada*. Foren quinze els socis que hi prengueren part i va esser una excursió deliciosa. La segona està projectada p'el dia 29 d' aquest mes, anant an el *Matzoc*.

Aqueixes eixides son molt hermoses ja que al mateix temps que instrueixen afermen mes i mes els llassos qu' uneixen an els socis i les fan estimar la bellesa i fugir de la vida viciosa de poble.

Relligioses

Solemnísimes resultaren totes les funcions de la Semana Santa que anunciárem an el número passat encara que la procesó del dijous Sant a vespre quedá un poc deslluída p'el temps que feia. Un poc abans d'arribar de retorn a la Parroquia va fer quatre gotes i obligar a acursar el camí.

—El Coremer d'enguany D. Jordi Carbonell Pvre. despres dels sermons de Corema se despedi com es costum el dilluns de Pasco, del poble feel, deixant un relligiós recort per cada estament Voldriem que fos profitós el bé que eu sos sermons ha sembrat dins la població.

—Diumenge passat dia 15 se celebrá en l'Oratori de Ntra. Sra. de Sant Salvador una tendra y hermosa festa qu'el Reverent Clero Parroquial dedicava a la nostra Patrona en acció de gracies per la curació del Reverent Sr. Rector la llarguíssima i cruel malaltia que patí fins a principi del present any.

L'Esglesieta, bellament adornada, s'ompli de gom en gom, i fins an el mirador hi havia gent presentant un imponent aspecte.

Teixi un mol sentit i ben estudiat sermó, el Rt. Sr. D. Sebastià Esteve Rector de Binisalem i fill d'Artá que va fer sentir a tot l'audito ri qu'en quedá em- prendat.

Registre

Naixements

Nins 4.—Nines 6.—Total: 10.

Morts

Dia 9.—Antonia Balaguer Brunet (a) Panxallarga de 70 anys, de Bronquitis Crónica.

Dia 14.—Sebastià Ginar Trias (a) Fuia, de 79 anys, de Insuficiencia Sóstica.

Dia 15.—Bárbara Tous Lliteras (a) Sacristana, de 24 anys, de Tuberculosis Pulmonar.

Dia 16.—Bartomeu Brunet Sureda (a) Brunet, de 66 anys, de Cardiopatia.

Resum homos 2.—dones 2.—Total 4.

Coverbos

Un senyoret gomós, amb cara de fam i pocs dobés, entra dins un restaurant i diu:

—Mosso, ¿que val un bistec?

—Una pesseta.—contesta ell.

—¿Amb patates o sense?

—Diu: Es igual, ses patates no se paguen.

—Res idó,—diu ell—d'un un plat de patates.

Aplicable a moltes

—Tia, vos qui sempre cercau per conservar-vos garrida, mirau, aquí hei ha uita recepta que segurament vos convé.

—Meam meam.

—Veis: *Modo de protegi es ferro vei des rovei.*

Invent modern

Varies persones estaven xerrant sobre ets invents i ia seva importancia. Una d'elles diu: ¡Quin invent es d'ets ases!

De Carnaval

Un jova, molt brut, no sabia quin desfrés s'havía posar.

—Aixó t'embarassa—digué sa mare—rentet, ben rentat, i no tengues po, ja no te coneixerán.

Epígrama

—¿Consignatari, quant val

un pasatge a Barcelona?

—Qu'es de primera o segona?

—Tercera.—Vintiu real.

—I d'un porc? —Sis reals no més.

¿Aquí s'altra contestá:

—Si'n sis reals puc passá

dona-l'om d'aquests darrés.

Entreteniments

Soluciones als del número anterior

A les Preguntes: 1.ª Ets homos.—2.ª Ilusions.—3.ª Unabandera.

A les Semblances: 1.ª En que toca.—2.ª Que fa sabonera.—3.ª Te juntes.

D'avui

Preguntes: 1.ª ¿De quina Casta de macs hei ha més a la mar? 2.ª ¿Que's lo que te taló y no te peu? 3.ª Qu'es lo darré que fa un quant es mort?

Semblances: 1.ª Amb-e qui s'assembla es LLEVANT a un Banc. 2.ª ¿I un forné a una al'lota jove? 3.ª ¿I un mussol a un moix?

Fdga de vocals:

Com jo seré molinera

des molí de la Real

me faré un devantal

de la fló de la vaumera.

Triángul

. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .

Omplir aquets piquets en lletres que lletgides diagonalment i de través diguen: 1.ª retxa, una ciutat d'Italia.—2.ª Animal de ploma. 3.ª Una cantidat. 4.ª Nota musical i 5.ª Una consonant.

GRAN COLMADO ARTANENC

===== d'en =====

GUIEM BUJOSA (a) Ganancia

ARTANENCs: No compreu res que no passeu abans per aquesta casa

Mai vos ne tornareu de buit, perque es sa que ven

MES BARATO I MILLOR

Comestibles de tota casta, licors, dulees, galletes, etc., etc. : : : Grandíós surtit de Perfumeria

TOT A BON PREU

Aquesta casa te deposit especial del celebrat "ANIS TUNEL"

Fixau-vos be en sa Direcció: CALLE DE PALMA, 3 - ARTA

Aquí s'hi despatxen també els servicis de l'Agencia Bujosa (a) Ganancia (única Agencia) que serveix amb puntualidad i barato qualsevol encàrrec se li fassa per Ciutat pels altres pobles de Mallorca o p'es Continent

Despaig a Artá: Calle de Palma, n.º 3 Despaig a Palma: Estanc d'es Banc de s'Oli

EBANISTERIA MODERNA

DE

MIQUEL MOREY

Amb prontitut s'enllesteix qualsevol treball li encomanin

Mobles fins, de tots es estils p'el parament de casa

Especialidad en cordats de cadires a l'antiga

Pintats i dorats fins, de tots es gusts

Abans de casar-vos i abans de comprar a cap altra banda

passau primer per aquesta casa

Carré de la Parroquia - Artá

En la Llibreria, Papereria, i Centre de Suscripcions

DE

Ferrer i Sureda

Vos servirán en puntualidad qualsevol llibre o publicació

poguen desitjar, manco les pornogrífiques

A PREUS MOLT LIMITATS

SE VENEN TAMBÉ

paper de totes classes i tamanys, llibretes, quaderns,

plecs, lápiz, tintes i llibres escolars a la menuda i en gros

Notau be la direcció: QUATRE CANTONS, 3

FARMACIA

DE

LLORENS GARCIES

OBERTA A TOTES HORES DE LA NIT

* * * * * Vins i aixarops medicinals

Aixarops de cucs del Doctor Morey * * * *

* * * preparat amb erba cuquera d'Artá

Plassetta d'es Marxando

VI - VI - VI

DE SA DAVESA

Vins de Taula i Vins Blancs

A TOT PREU

a la menuda i en gros les ven

Mestre Arnau Caselles (a) Garamen

RECTE, 8 ARTA